

HİÇBİR İYİLİĞİ KÜÇÜK GÖRME, TEBESSÜM SADAKADIR

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hadîs-i şerîflerinden üç tane okuyacağım inşallah.

Bir tanesi:

لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا، وَلَوْ أَنْ تَصُبَّ مِنْ
دَلْوِكَ فِي إِيَاءِ الْمُسْتَسْقَى، وَأَنْ تُلْقَى أَخَاكَ بِبِشْرٍ
حَسَنٍ، فَإِذَا أَدْبَرَ فَلَا تَغْتَابُهُ.

*Lâ tahkiranne mine'l-ma'rûfi şey'en ve lev en tesubbe min delvike fî inâi'l-müsteskî ve en telgâ ehâke bi-bişrin hasenin fe-izâ edbera fe-lâ tağtâbuhû.*¹

Bu hadîs-i şerîfi, Süleym b. Câbir *radıyalahu anh'ten* İbn Ebi'd-Dünya *rahmetullahi aleyh* rivayet etmiş.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

Lâ tahkiranne. "Asla, kesinlikle hor hakir görme, küçük görme, önemsiz sayma."

Neyi?

¹ Ramuz, 5836.

Mine'l-ma'rûfi şey'en. “İyilik cinsinden herhangi bir işi, davranışı; önemsiz, mühim değil [diye] küçük sayma, sakın ha!”

Asla önemsemezlik yapma. Maruftan hiçbir şeyi hakir görme, hor Görme. Azdır, kıymetsizdir filan diye hor görme.

Ve lev en tesubbe min delvike fî inâi'l-müsteskî. “Su isteyene senin kovandan su boşaltıvermek bile olsa.”

Ondan ne olacak, işte kovanda su varsa döküver. Önemsiz. Hayır, belli olmaz. Bazen bir haseneden, bir iyilikten dolayı insanı Allah cennete sokabilir. Onun için hor hakir görmek doğru değildir. Kovadan biraz alıp su isteyene döküvermek cinsinden bile olsa, o kadar basit gibi bir şey bile olsa hor görme.

Ve en telgâ ehâke bi-bişrin hasenin. “Ve kardeşinle karşılaştığın zaman güleç yüzle onu karşılamana dahi olsa.”

Nihayet bir tebessüm yani. Bir şey yapmadım ki, estağfirullah, bir şey değil. Teşekkür ederim diyor. Biz de bir şey değil, diyoruz. Bir şey değil doğru olmuyor o zaman. Belki Allah indinde kıymeti var.

“Arkadaşını güleç bir yüzle karşılaman, karşılaşman, karşısına çıkman bile olsa.” *Fe-izâ edbera fe-lâ tağtâbuhû*. “Döndüğü zaman gıybet etmemek.”

Bu iki cümle birbirine bağlı görünüyor. Çünkü *fe-izâ edbera* diye oraya *fe* harfi koymuş. O zaman mana şöyle olur:

“Yüz yüze geldiğin zaman güleç yüzle karşılayıp da arkasını dönüp gittiği zaman arkasından gıybet etmemek bile olsa onu bile hor görme. O bile önemli bir iyiliktir.”

Bazı insan tabii şey yapar, nezaketen alışkanlık olarak, çocuklarımıza öğretiyoruz. Anneler babalar, “Aman evladım bir yere gittiğin zaman selam ver. Güleç yüzle şey yap, asık surat yapma, kaşını çatma.” filan öğretiyoruz. Herkes herkese güleç yüz gösteriyor ama sonra çıkar çıkmaz başlıyor aleyhinde konuşmaya.

“Yüzüne gülüp de arkasından dedikodusunu yapmamak bile olsa, kovandaki sudan ona döküvermek bile olsa herhangi bir iyi davranışı hor, hakir, küçük, önemsiz görme.”

Önemi vardır, ondan âhirette büyük fayda görebilir bir insan.

a. Sadakanın Çeşitleri

Başka bir hadîs-i şerîfte de geçer, sadaka dediğimiz şey her zaman para vermek değildir. Cebinden para çıkartıyorsun, fukaraya veriyorsun. Allah razı olsun, elhamdülillah diyor, dua ediyor. Yeni Camii'in önünde veya Mısır Çarşısı'nın orada veya köprüde veya Fatih Camii'nin avlusunda filan... Sadaka deyince aklımıza hemen bu geliyor. Çıkarken para vermek.

Sadakanın çeşitleri var. Sadakanın çeşitlerini sayarken Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

تَبَسُّمُكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ صَدَقَةٌ

*Tebessümüke fî vechi ehîke leke sadakâtün.*²

“Arkadaşının yüzüne tebessüm etmen de sadakadır.”

Çünkü insan bir şey demez ama bir arkadaşının yanına girdi çıktı, o arkadaş da benim

² Ramuz, 1043.

gibi kaşları çatık ciddi durduysa; çıktığı zaman;

“Bir kabahat mi işledim? Adam hiç gülmedi ya! Amma soğuk durdu, amma kaş çattı.” filan diyor.

Demek ki yanlış anlayışlara veya gönül daralmasına veya sıkılmaya sebep oluyor. Güleç yüzle davranacağız.Hakikaten müslüman müslümanla karşılaşıp müsâfaha ettiği zaman sapır sapır günahları dökülüyor. Bir arkadaşının gelmesi senin için kâr.

Dükkana bir müşteri gelirse, bir de yağlı müşteri gibi görünürse; paralı, zengin, “Tamam oh!” diye nasıl sevinir. Aslında insan karşıdan bir kardeşinin geldiğini görünce sevinmeli. Çünkü müsâfaha ettiği zaman kuru ağaç yapraklarının rüzgarda savrulup döküldüğü gibi günahları dökülüyor insanın.

Biliyorsunuz, duymuşsunuzdur, belki burada okumuşsunuzdur, Peygamber Efendimiz böyle bir toplantı halindeyken birisi dışarıdan gelince;

Esselamu aleyküm dedi.

Peygamber Efendimiz dedi ki;

Aşr. “Bu 10 sevap aldı.”

Sadece selam vererek on sevap aldı.

Birisi daha geldi biraz sonra;

Esselamu aleyküm ve rahmetullah dedi.

Peygamber Efendimiz;

Işrûn. “Bu 20 sevap aldı” dedi.

Ne dedi?

Esselamu aleyküm ve rahmetullah dedi diye on daha aldı.

Biraz sonra bir başka şahıs geldi. O da;

Esselamu aleyküm ve rahmetullahi ve berekatühü dedi.

O zaman Peygamber Efendimiz buyurdu ki;

Selâsûn. “30 sevap aldı.”

Sevabı 10 daha arttı.

Abdullah b. Ömer *radıyallahu anhüm ecmaîn* bir arkadaşına demiş ki:

“Kalk çarşıya gidelim!”

O şöyle bir bakmış, demiş;

“Ey Ömer'in oğlu, ben senin halini, huyunu, zihniyetini, kalbini, âdetini az çok bilirim. Sen çarşıya pazarı sevmezsin. Çarşıda pazarda eksik tartma olur, aldatmaca olur, yalan yere yemin olur, hileli mal satışı olur vesaire... Sen çarşmayı pazarı şeytanlı bir yer diye sevmezsin. Niye çarşıya pazara gitmek istiyorsun, anlat bakalım asıl maksadın nedir?” gibilerinden sormuş.

O da demiş ki:

“Orada insan çok, selam veririz sevap kazanırız.”

Burada tabii ara sokakta kalabalık yok çarşıda kalabalık var, içeri çarşıya girdiği zaman çok insanla karşılaşacak; “*Selamünaleyküm, selamünaleyküm, selamünaleyküm...*” Maksudı sevap kazanmak.

“Çarşıya gidelim, insan çok, sevap kazanalım.” diyor.

Demek ki aslında bir müslüman kardeşi-miz geldi mi uzaktan; “Müşteri geliyor veyahut bana sevap kazandırma vesilesi geliyor.” diye sevinmemiz lazım. Hakikaten aslında bunları düşünürsek yüzümüzün gülmesi lazım.

“Yapabiliyorum iyi ama ya eve misafir gelirse o zaman ne olacak?”

Hapı yuttun. Gelecek oturacak, yemek çıkaracaksın. O daha iyi. O daha iyi çünkü eve gelen misafir kendi rızkıyla gelir. Senin rızkını yemez ki, kendi rızkıyla gelir. Cenâb-ı Hakk’ın hesapları ince; senin benim aklım ermez. Cenâb-ı Hak herkese rızkını yazmış, bir yerden ona gönderecek. Hatta insan rızkını arıyor dükkan açıyor, öğlen gelip sabah gidiyor vesaire... İnsanın rızkı da insanı aramış. Senin rızkını aradığın gibi rızık da öbür taraftan o kalabalığın içinde dolanıyor dolanıyor seni buluyor. O mutlaka bulacak. Cenâb-ı Hakk’ın hesapları öyle. Cenâb-ı Hakk’ın yevmiyeleri şaşmaz. Rızkının yörüngeleri tam isabet. Hiç şaşma yoktur. Rızık buradan adamı arıyor adam da buradan rızkı arıyor. Nasıl olsa gelecek.

Misafir de geldiği zaman zaten kendi rızkıyla gelir. O zaman senden bir şey yemiyor zaten kendi rızkını yiyor. Senin yanına geldiği zaman kendi rızkıyla gelir.

“Peki hocam ben kazandım bilmem ne...”

İyi ama o gelecek diye Allah sana üç gün 5 gün önceden fazla müşteri gönderir, olağanüstü bir kâr yaparsın onun rızkı gelir. Sen o hesapları anlayamazsın. Onlar böyle matematikle, formülle anlaşılacak hesaplar değil. Karmaşık hesaplar bunlar, parayı gönderir.

Hatta bir hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

فَإِنَّمَا تُرْزَقُونَ، وَتُنْصَرُونَ بِضُعْفَائِكُمْ.

*Fe-innemâ turzekûne ve tunsarûne bi-du'afâiküm.*³

“Siz içinizdeki zayıfların, halsizlerin, hastaların, miskinlerin, güçsüzlerin hürmetine rızıklandırılırsınız ve nusret-i ilâhiye mazhar olursunuz.”

Millet sanıyor ki orduda babayiğitler, pehlivanlar olduğundan zafer kazanılıyor. Halbuki Peygamber Efendimiz diyor ki:

“Zayıflarınız hürmetine zafer kazanırsınız, nusrete mazhar olursunuz ve rızık kazanırsınız.”

Neden?

³ Ramuz, 62.

Hepsini Allah nasip ediyor. Allah ona acıyor. O zayıf ama ağız dualı mübarek bir insan. Allah ona acıyor ona merhamet ediyor, onu seviyor, onun hürmetine zafer veriyor. Onu seviyor, ona acıyor, onun hürmetine rızık gönderiyor.

Bunlar ilâhi işler. Anlayan anlar, gözünden perdeler kalkan kimse, olayların arasındaki mânevî ilişkileri görebilen kimse [herşeyi] yerli yerinde anlar. Belasını bulana da, neylerse güzel eyler Mevla. Ondan bir şamar indirmiştir. Arif ona der ki:

“Tamam belasını buldu. Cenâbı Hak bir şamar patlattı, dokuz takla attı herif. Bak zulüm ediyordu ediyordu; bak nasıl cezalandırıldı.”

Boşuna mı söylemiş İbrahim Hakkı Hazretleri:

Hak şerleri hayreyler,

Zannetme ki gayreyler,

Arif ânı seyreyler,

Mevla görelim neyler.

Neylerse güzel eyler.

Neylerse güzel eyler! Tokat atıyor, felaket geliyor, üzüntü geliyor. Hepsi güzel! Lütüfu da kahrı da hepsi de yerli yerinde. Hesaplı, hikmetli, ibretli hepsi.

b. Misafir Rızkıyla Gelir

Evine gelen insan rızkıyla gelir. Anlayan anlar anlamayan da inansın. Peygamber Efendimiz böyle buyuruyor.

Giderken de nasıl gider misafir?

Misafir ev sahibinin günahlarını alır hepsini toparlar, affettirir öyle gider. Ev sahibinin günahları kalmaz.

Neden?

Misafir topladı götürdü. Rızkı ile gelir, ev sahibinin günahlarını affettirir temizletir öyle gider.

Eve gelmesi daha iyi o zaman. Gelmemesini istemek değil keşke gelse de bizde bir çorba içse...

Hanım tembih ediyor;

“Bak sakın eve misafir filan getirme, halim yok, yemek de yok.” diyor.

Böyle aileler de var iyi aileler de var.

Ne yemek yok. Buzdolabında 9-10, 15 türlü gıda vardır. Ekmek vardır. Hepsini dökersin ortaya. Kardeşim hurma var; hurmayla da ekmek yenir. Peynir var, tereyağı var. Tereyağını yemekten saymıyor. Tereyağını yemeğin içine katılan aksesuar sanıyor. Tereyağı başlı başına gıdadır, ekmeğin üstüne şöyle sürdüğün zaman üstte yağ ekmek altta. Akşama insan kolayca doyar. Sırf tereyağı ile ekmek...

Biz zeytinyağı mıntıkasındanız, kolesterolsüz; tereyağında kolesterol var. Bizim büyüklerimiz ekmeğin üstüne böyle zeytinyağını gezdirirdi, fırından çıkmış sıcacık ekmeğin üstüne taze zeytinyağını. Tabîî, naturel zeytinyağı. Onun da kendine mahsus kokusu vardır, bilmeyen, “Bu zeytinyağı kokuyor.” der.

Bu makbul ya!

Anlamaz. O ille kimyevi işlemlerden geçmiş öbür zeytinyağını sever. O da faydalı ama; bu çok şifalı. Bu bütün vitaminleri içerir.

O da şöyle gezdirilir, ekmek biraz yağlanır. Eskiden böyle güzel tuzlar da yoktu. Kaya tuzu gelirdi develerle bizim köye. Parça par-

a kaya tuzu. Kulu'dan mı Koçhisar'dan mı civar köyden mi nerede oluyorsa develerle gelirdi, ondan sonra biz onu alırdık. Dedemiz nenemiz bize, "Dv bakalım Őu tuzu." derdi. Tuzu düverdik tak tak, tak tak yani dövmek ufaltmak ama ne kadar ufaltsan iyi dvsen gene çıtır çıtır olurdu. Onu alır böyle ekme-ğın üzerine bir gezdirirdik, büyüklerimiz gezdirirdi. O yağlı ekmek bize baklavadan brekten tatlı gelirdi, mis gibi gelirdi.

İŞte bir gıda. Misafir onu yese onunla da doyar.

"Sakın eve misafir getirme!"

Yahu misafiri istemeyeni Allah sevmez.

"Hanım telaŐ etme!"

"Yok!" diyor, "Etimiz yok, bilmem tatlı yapamadım, sebze yapamadım."

AlıŐılmıŐ, orba olacak, etli olacak, sebze olacak, pilav olacak, börek olacak, salata olacak, meyve olacak. Onlar olmayınca hanım utanıyor.

Ya bırak utanmayı, sen sevaba bak. Allah'ın rızasını kazanmaya bak.

Ne derlerdi eskiden?

“Buyurun bizim evde çorba içelim.”

Yani orba var, başka bir şey yok demek.
Öyle derlerdi eskiler.

Biz elhamdülillah “Buyurun çorbaya!”
dedik mi buzdolabından daha neler çıkar.
Misafir gelmesi lazım demek ki.

Bu kadar sözü nereden açtık?

“Güleç yüzle karşılayıp arkasından gıybet
etmemek. Sevmek...”

Buradan açıldı, işi böyle uzattık.

Bir selamın bile büyük faydası var. Müs-
lüman kardeşinle karşılaşmak o bakımdan iyi.
Musâfaha edince günahların dökülüyor. Eve
getirirsen senin günahların gidiyor, sevap
kazanıyorsun, mizanına sevap yazılıyor. Yü-
züne tebessüm bile parayla değil pulla değil.
Sermayeden bir şey kaybetmiyor insan. Sade-
ce ağzının kenarındaki kaslar yanaklarına
doğru biraz kasılacak, bu kadar... Bu kadar
basit bir şeyden çok sevap alıyor.

Allahu Teâlâ hazretleri başta ben olmak üzere hepimizi güleç yüzlü eylesin. Misafiri seven kimse eylesin.

İbn Batuta isimli bir seyyah çok diyarları gezmiş. 13. Yüzyılda meşhur bir Arap seyyahı. Dolaşmış, Selçuklular zamanında, beylikler zamanında Anadolu'ya gelmiş, Kırım'a gitmiş, birçok yer gezmiş. Gezdiği gördüğü yerleri de yazmış. *İbn Batuta Seyahatnamesi*, meşhur... Adam Denizli'ye gelmiş. Uğradığı şehirlerde de hoş geldin diyorlar, hediye veriyorlar, onun katırlarına hayvanlarına yüklüyorlar. Bir seyyah ama biraz da arkasından malı, mülkü, yükü var. Birkaç hayvanı var filan.

Denizli'ye gelmiş adam. Denizli'de o zaman Denizli Beyliği, İnançoğulları Beyliği var. Havalı, pos bıyıklı adamın birisi bunun atının dizginini yakalamış, tutuyor. Bir şeyler söylüyor, bu Türkçe bilmiyor. Arap kendisi. O da Arapça bilmiyor. Derken bir pala bıyıklı daha gelmiş, o da tutmuş dizginini, bellerinde de silahları filan var.

“Hapı yuttuk, arkadaki hediyeler gidecek.” demiş.

Hediyeler mediyeler, sultanların yanlarına girip çıkıyor, onlar da ona hediye veriyorlar filan. Arkada yüklerde kıymetli şeyler var. Bayağı bir telaşlanmış, yüreği güp güp atmış.

Meğer neymiş?

İlk yakalayan, “Buyurun bizim tekkeye misafir olun, siz uzaktan geliyorsunuz. Bizim tekkeye gelin, misafir olun.” diyormuş.

Ötekisi de gelmiş sonradan, atın öbür taraftan dizginine yapışmış. O da diyormuş ki;

“Ya kardeşim ayıp yahu! Burası bizim mıntıka, bizim tekke buraya yakın. Sen bunu alacaksın bizim mahalleden ta yukarı mahalledeki senin tekkene götüreceksin Allah'ın gönderdiği misafiri. Bizim semtten gönderir miyiz biz. Olmaz, bizde kalacak.” filan.

Hikaye oymuş.

Misafiri seviyor. Misafiri seveni Allah sever, misafiri istemeyene de Allah buğzeder.

Hatta İmam Gazzâli *İhya'* da yazmış ki;

“Misafire olağanüstü şatafatlı külfetli ikram etmeyin.”

Neden?

“Çünkü bir zaman gelir, o şatafatı yapacak malzemeler elde olmadığı zaman misafirin gelmesini istemezsiniz.”

Hah, bu tam bizim hanımların hali. Bu zamane hanımlarının hali. Evde malzeme olmayınca misafiri istemez. Misafiri istemeyene de Allah lanet eder. Tâbir böyledir, “lanet eder.” Onun için, “Ne varsa buyur bizim eve gidelim. Yemek var mı yok mu bilmiyorum ama Allah ne verdiyse tuz-ekmek mi olur, çorba mı olur... Bir şeyler yeriz.” filan diye çağırarak lazım.

Güleç yüzlü olalım, iyiliksever olalım. İyilikleri de küçümsemeyelim. Damlaya damlaya göl olur insan böyle iyilikleri yapa yapa, yapa yapa bir zaman gelir hasenatı çok olur. Mahkeme-i kübrada mizanın başında onlar teraziye konulacak. Cenâb-ı Hak fazla fazla sevaplar verir. Küçük şeylere, küçük işlere büyük sevaplar verir.

Mesela camide namaz kılıyoruz, kaç misli sevap?

Eğer mahalle camisi ise 27 misli sevap. Cuma namazı kılınan cami ise o zaman 50

mislidir sevap. Oturduğumuz yerden 50 misli sevap verdi.

Bir insan *lâ ilâhe illallah* derse sevabı yetmiş bindir. İçinden derse, sessiz kimse duymuyor içinden *lâ ilâhe illallah* diyor.

Zikr-i kalbî ile zikrederse o zaman kaç oluyor?

70 binin 70 katı, 4 milyon 900 bin oluyor.

Hiç ses çıkmıyor ama içeride zikrediyor: 4 milyon 900 bin, 4 milyon 900 bin, 4 milyon 900 bin... Onun için;

Bir kez Allah derse aşk ile lisan

Dökülür cümle günah misl-ü hazan

İsmi pâkin pâk olur zikreyleyen

*Her murada erişir Allah diyen.*⁴

Zikrin böyle sevabı var, namazın böyle sevabı var, haccın büyük sevabı var, orucun çok büyük sevabı var.

Elhamdülillah ala nimet-i Islâm! Müslüman olmayanlar ne mahrumiyetler içinde ya! Nelerden mahrum oluyorlar. Biz ne büyük devlet ve himmet içindeyiz, *elhamdülillah*

⁴ Mevlid-i Şerif, Süleyman Çelebi.

alâ nimet-i İslâm. İyi ki müslümanız, her şeyden sebep alıyoruz. Alabiliriz, kafamızı toparlar, gönlümüzü temizlersek bilerek yaparsak alabiliriz. Hani iyi niyetle, bilerek dediğim iyi niyetle tabi gösteriş için değil, ihlassız değil, art niyetle değil halis niyetle yaparsak sevabı çok olur.

İkinci hadîs-i şerîf:

لَا تَحِلُّ الْهَجْرَةُ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ، فَإِنِ التَّقِيَا فَسَلَّمَ
أَحَدُهُمَا، فَرَدَّ الْآخَرَ اشْتِرَاكَ فِي الْأَجْرِ، وَإِن لَّمْ يَرُدَّ
بَرِيءٌ هَذَا مِنَ الْإِثْمِ، وَبَاءَ بِهِ الْآخِرُ؛ وَإِن مَاتَا وَهُمَا
مُتَهَاجِرَانِ، لَا يَجْتَمِعَانِ فِي الْجَنَّةِ.

*Lâ tahillu'l-hicretu fevka selâseti eyyâmin fe-iniltekayâ fe-selleme ehadühümâ fe-radde'l-âharu işterekâ fi'l-ecri ve in lem yerudde berie hâzâ mine'l-ismi ve bâe bihi'l-âharu ve in mâtâ ve hümâ mütehâcirâni lâ yectemi'âni fi'l-cenneti.*⁵

İbn Abbas *radıyallahu anhüma*'dan; Hâkim, *Müstedrek* isimli kitabında bu hadîs-i şerîfi kaydetmiş.

⁵ Ramuz, 5840

c. Müslüman Müslümana Üç Günden Fazla Küsmez

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

“Müslümanın müslümana üç günden fazla hicret etmesi...”

Yani dargın kalması demek. Hicret etmiş, toparlamış, sırtını dönmüş gitmiş.

“Üç günden fazla dargın kalması helal olmaz.”

Lâ tahillu'l-hicretu fevka selâseti eyyâmin. “Müslümanın müslümana üç günden fazla dargın kalması helal olmaz.”

Üç gün niye müsaade ediyor?

Kafasını toparlayacak, uyuyacak, uyana-
cak, kalbinin kızgınlığı soğuyacak derken,
abdest alacak, namaz kılacak filan kafası
yerine gelecek; doğru düzgün düşünmeye
başlayacak. Peygamber Efendimiz üç gün
müsaade veriyor. Üç günden fazla dargın
kalması müslümanın müslümana helal olmaz.

Fe-iniltekayâ. “Eğer bu iki dargın olan
kimse yolda karşılaşırlarsa.” *Fe-selleme eha-
dühümâ.* “Birisi selamı verir de...” *Fe-*

radde'l-âharu. "Ötekisi de *aleyküm selam* diye selamı alırsa..."

Dargınlardı ama yolda karşılaşıncı İslâmî âdet üzere selam verdi birisi, ötekisi de selamı aldı.

İşterekâ fi'l-ecri. "İkisi de sevap alır veren de sevabı alır alan da. Ecri müşterek olur." *Ve in lem yerudde.* "Eğer selam veren verdi de ötekisi başını çevirdi, almadı selamı."

Hâlâ siniri devam ediyor, kızgın, ateş püskürüyor, selamı almadı.

O zaman ne olur?

Berie hâzâ mine'l-ismi. "Selamı veren günahahtan sıyrılır kurtulur."

Çünkü selam verdi, dargındı ama o selam verdi kurtulur.

Ve bâe bihi'l-âharu. "Ötekisi de günahı yüklenir."

Selam vermediği için günahı yüklenir. Dargınlığı o devam ettirdi. Onun için o günahı yüklenir.

Ve in mââtâ. "Eğer ölürlerse bu adamlar."
Ve hümâ mütehâcirâni. "Birbirlerinden hicret etmişler uzaklaşmışlar, darılmış olarak birbirlerine küs olarak ölürlerse."

Ömür boyu küs kalmışlar o hal üzere ölmüşler. Amma devam ettirmişler.

Lâ yectemi'âni fi'l-cenneti. "O hal üzere ölürlerse ikisi birden cennette toplanmaz."

Ne demek?

Birisi cennete girecek ötekisi girmez demek. Çünkü birisi haklıdır birisi haksızdır. Haksız olan cennete giremeyecek dargınlıktan dolayı. İki cennette toplanmaz. Dargın adamı, dargınlığı devam ettireni Allah cehenneme atar. Uysal olanı da cennete sokar.

Dargınlık yok müslümanlıkta.

İslâm böyle güzel, bizim huylarımız da böyle berbat. Gıybet de yaparız dargınlık da yaparız, kinde tutarız, zulüm de yaparız. Her türlü kötü huy bu hadîs-i şerîflerde bu kitaplarda durur, her türlü kötü huy da müslümanların üzerinde durur.

Bu ne haldir, nedendir?

Herhalde büyük bir ölçüde bu hadîs-i şerîfleri okumadıklarından. Okusalar insafa gelir.

Bunu duyan bir insan korkmaz mı cehennemlik olmaktan?

Korkar. Ötekisi selam verince bir tur atar, “Ya ben bu adama kızıyordum ama hadîs-i şerîfte okudum.” Vaziyeti bildiği için, *aleyküm selam* der.

Bütün bu meseleler nereden oluyor?

Hadisleri okumamaktan oluyor.

Dinimizin incelikleri nerededir, hazine nerede?

Hazine bir yerde var ama nerede bu hazine?

Hadîs-i şerîflerde. Hadîs-i şerîfleri okuyan hazineyi bulur ona göre hareket eder, kurtulur.

Allah razı olsun bizim şeyhlerimizden, hocalarımızdan. Bizim tekkemize ders kitabı olarak bir hadis kitabı tertiplemişler. Kolayca okuyacak gibi. Bu bir cilttir aslında. Yarısı

Türkçe olduğundan 2 cilt de vardır. Tek bir cilttir bu.

Gümüşhanevî Ahmed Ziyâeddin Efendimiz, “Bunları okursanız kısa zamanda bir hakikatli âlim olursunuz.” demiş bunu hazırlamış.

Bize ne kalıyor?

Okumak, okuduğunu uygulamak.

Hiç tahmin etmediğimiz insanlar okuyabiliyor; çok tahmin ettiğimiz insanlar okumuyor.

Profesör Mehmet Bilge, Allah razı olsun, bu teknik üniversitede köprü profesörü. Köprü, yol inşa eden betonarme hesapları yapan İstanbul Teknik Üniversitesi'nin profesörü. Bunu ince ince okumuş arkasına bir güzel içindikiler kısmı yapmış ki hep istifade ediyoruz. Açıyoruz, bir konu aradığımız zaman buluyoruz. İnce ince güzel güzel bir şey yapmış. Bu içindikiler kısmı olmasa hangi konunun nerede olacağını insan bulamaz. Şu kadar zamandır bayağı istifade ettik. Allah razı olsun ki bir profesör bu işi yapıvermiş.

Bir kitap alıyorsun. Basılmış, kitabı beğeniyorsun, [kitabın] içindekiler kısmı yok, hangi sayfanın nerede olduğu yok, konular yok. Ara Allah'ım ara. Bu tarafa arıyorsun, bu tarafı arıyorsun bulamadım, vakit gidiyor. Halbuki 20. yüzyılda bunlar çözümlenmiş. Usüller vardır, o usülleri kullanırsın bulunur her şey yerli yerinde bulursun.

Herhangi bir konuyu merak ettin mi o konuda konuşma yapmak istediğinde açıyor-sun buradan 8 tane 10 tane hadîs-i şerîfi okuyorsun. Hazırlanıyorsun al sana bir hutbe, al sana bir vaaz konusu, al sana bir sohbet konusu. Hepsi o sevapları alıyor. Başkası da hazırlamışsa o da alıyor.

Bunun tercümesini, Abdülaziz [Bekkinde] Hocamız terceme ederken Osman Çataklı yazmış çizmiş, böyle sizin gibi genç iken not almış. Bayağı da muntazam devam etmiş. Deftere de muntazam şey yapmış. Sonra bunu hocasının tercümesini eksik kalan atladığı birkaç sayfa varsa onu da toparlatarak bastır-dı. O da okudukça sevap alıyor. Bu taraftaki Türkçe'sinden Abdülaziz Hocaefendi sevap alıyor, kitabı yazan Gümüşhanevî Hocaefen-

dimiz hazretleri sevap alıyor, bu taraftan istifade edildikçe Prof. Mehmet Bilge sevap alıyor. Buraya da bir hayırlı iş yapmış ki betonarme, köprü gibi yol yapar gibi sevapları kazanıyor.

Demek ki insan mühendis de olsa sevap kazanabilir, iktisatçı da olsa sevap kazanabilir. Bilgisayarcı da olsa sevap kazanabilir, hoca olsa da sevap kazanabilir. Yeter ki niyet etsin, Allah'ın rızasına uygun bir şeyler yapmaya çalışsın.

Ve üçüncü hadîs-i şerîfe geçiyoruz. Bu da bizi ilgilendirecek bir konu. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

لَا تَدْخُلُ حَلَاوَةُ الْإِيمَانِ قَلْبَ امْرِئٍ حَتَّى يَتْرُكَ
بَعْضَ الْحَدِيثِ خَوْفَ الْكَذِبِ وَإِنْ كَانَ صَادِقًا،
وَيَتْرُكَ بَعْضَ الْمِرَاءِ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا

*Lâ tedhulu halâvetü'l-îmâni kalbemri'in hattâ yetruke ba'da'l-hadîsi havfe'l-kezibi ve in kâne sâdikan ve yetruke ba'da'l-mirâi ve in kâne muhikkan.*⁶

⁶ Ramuz, 5855.

Bu hadîs-i şerîf, Ebû Musâ el-Eş'arî *radiyallahu anh'ten* [rivayet edilmiş.]

Lâ tedhulu halâvetü'l-îmâni. “İmanın lezzeti, tadı girmez.” *Kalbemri'in.* “Bir insanın kalbine imanın tadı girmez, gönlüne imanın lezzeti gelmez.”

Biz mü'min olmaktan, camide olmaktan, hadis dinlemekten hepimiz zevkliyiz. Böyle sevapları duydukça, ben anlattıkça yüzünüzde güller açıyor, gözleriniz ışık saçıyor. Görüyorum ben, anlıyorum; sevinçlisiniz yani tat alıyorsunuz. İmanın tadı insanın içine girmeyince İslâm'ı sevemez, imanı sevemez.

Ne zaman girecek?

O sağlam iman, imanın tadını duyup da böyle aşk ile şevk ile her ibadetini öyle yapacak, insan nasıl o hale gelir?

Lâ tedhulu halâvetü'l-îmâni kalbemri'in. “Bir kişinin kalbine imanın lezzeti girmez.” *Hattâ yetruke ba'da'l-hadîsi havfe'l-kezibi.* “Söyleyeceği sözlerin bazısını ‘acaba yalan mı, pek de iyi bilmiyorum?’ diye terk etmedikçe.”

“Yalan olmasın aman, en iyisi söylemeye-
yeyim de belki yalandır, en iyisi söylemeye-
yim diye terk etmedikçe.”

Demek ki söylediği sözlerin hep doğru olmasına dikkat edecek. Yalanı zaten söylemeyecek. Biraz da şüphelendiği olursa onu da korkusundan “bunu da söylemeyeyim, belki bu da yalandır.” diyecek. Demek ki o adamın ağzından hep sağlam söz çıkıyor. Kötü sözü hiç çıkartmıyor, şüpheliyi de çıkartmıyor.

“Söylediği sözlerin bazısını, bir kısmını belki yalandır diye korkusundan söylemeyi terk etmedikçe...”

Demek ki o titizliğe sahip olmadıkça imanın tadı girmiyor.

Ve in kâne sâdıkan. “Doğru bile olsa.”

Söylediği söz doğru ama doğru bile olsa tereddüt edince vaz geçiyor, söylemiyor. Neme lazım [deyip] ihtiyat ediyor.

Hocalarımızın bize söylediği neydi?

Derviş olurken bize ne tavsiye etmişlerdi hocalarımız?

İşler, yollar çatallaştığı zaman hep Allah'ın rızası yolunu tercih edecek. Yani bir tarafta dünyevî bir menfaat var, çok para kazanacak, cebine çok para girecek ama haramlı günahlı. Bir tarafta da Allah'ın rızası var, ben bunu tercih ediyorum. Daima *ilâhî ente maksûdî ve rızâke matlûbî* deyip rıza-i ilâhî tarafına düşünecek. Birinci tavsiye bu. Bir de ruhsatları terk edecek, azimetlerle hareket edecek.

Ruhsat ne demek, azimet ne demek?

Ruhsat demek fetva yolu demek, azimet demek takva yolu demek. Fetvayı vermiş müftü işte. Hem de iyi müftü vermiş. İyi ama biraz tereddüdü oluyor. Birazcık tereddüdü olunca neme lazım diye ihtiyat ediyor takva yoluna kaçıyor. Fetvayı bile kullanmıyor. İçim tam kânî olmadı en iyisi yapmayıvereyim de başım derde girmesin, tehlikeli olmasın. Korkulu rüya görmektense uyanık kalmayı tercih ediyor. Yatırsa korkulu rüya görüyor.

Diyorlar ki;

“Şu yol kestirmedir, şu dağdan aşarsın, ormandan geçersin, şu dereden geçersin oraya bir buçuk saatte varırsın ama yolda tehli-

keler var. Ayı çıkabilir, kurt saldırabilir, yılanlar var. Geçen de birkaç kişi yi sokmuş. Derede timsah var filan.”

Afrika ise veya Avustralya'nın kuzeyi ise “Buralarda timsah yaşar.” diye levha var hadi bakalım. Buyur gir bakalım. Korkar insan.

Amerikalı karı koca dere kenarında çadır kurmuşlar, gece gündüz yaşıyorlar. Derenin kenarında da kirli tabakları yıkıyor Amerikalı kadın. Timsahlar çok akıllı olurmuş. Bakmış ki her sabah belli saatte Amerikalı sarışın kadın geliyor oraya tabakları yıkıyor. Timsah o saati bellemiş, pusuyu kurmuş. Adam adırdaki bekliyor, karısı gelmiyor.

“Yahu bu hep gelirdi böyle, 3-4 tane tabağı yıkayacak gelecekti.”

Gelmiyor. Gitmiş bakmış ki kadını timsah yutmuş. Çok da hızlı koşarmış. Timsah saatte 45 kilometre yaparmış.

“Bu yol böyle timsahlı, yılanlı, kurtlu, ayılı tehlikeli. Kayanın arkasında haydut da olabilir. Tenha. řu yol da Altı saatte gidiyor ama emniyetli.

Hangisinden gideriz?

Tehlike göze alınmaz. Öbür taraftan emniyetli yerden gideriz.

İşte böyle, doğru bile olsa belki yalan olur diye korkusundan sözlerinin bazısını ihtiyaten söylemiyor.

Ve yetruke ba'da'l-mirâi. “Münakaşayı da terk ediyor.” *Ve in kâne muhikkan.* “Haklı bile olsa münakaşayı sürdürmüyor.”

[İki adam] bakmışlar, tâ uzakta yamaçta kayanın üzerinde bir karaltı var. Bir tanesi demiş ki:

“Keçiye bak yahu, kayanın ucuna kadar çıkmış.”

Uzakta, dürbün yok yanlarında. Sivri kayanın üstüne keçi çıkmış.

“Nasıl çıkmış o sivri kayanın üstüne keçi?” demiş.

Keçi çıkar tabii. Zıplaya hoplaya kayalardan atlayarak çıkar. Ötekisi de bakmış oraya:

“Yok! Bu keçi değil, kartal.” demiş.

“Yok ya! İşte keçi besbelli.” demiş.

Yok ya kartal, yok ya keçi, yok ya kartal... Ondan sonra onlar öyle münakaşa ederken kanatlarını açmış uçuvermiş.

“İşte bak. Görmedin mi! Bak işte kanatları var, uçuyor; keçi olsa uçmaz.” demiş.

Ötekisi de;

“Uçsa da keçi uçmasa da keçi.” demiş.

Bu neyi gösteriyor?

İnsanoğlunun inadını gösteriyor.

Tabii o orada uçtuğu için artık keçi olmadığı kartal olduğu anlaşıldı ama birçok münakaşalarda gerçekler bu kadar kolay anlaşılmaz. Kolay anlaşılmayınca iki taraf da inat eder. İnat edince de ahbaplık bozular.

Ben Mustafa ile bir münakaşaya girerim. Mustafa der ki:

“Yahu bu hoca da amma sert. Geldi Avustralya’dan başımıza. Biz de şey yaptık filan. Olur mu ya. Bu meseleyi bilmiyor. Bir de ısrar ediyor.” bilmem ne.

O bana karşı çıkar, ben de derim ki:

“Ya Mustafa şöyleydi böyleydi amma ısrar ettin.”

Münakaşanın sonunda kazanan olmaz. Münakaşada hep kayıp olur, iki taraf kaybeder. Onun için diyor ki:

“Haklı ise bile münakaşayı sürdürmeyecek.”

“Peki kardeşim canın sağ olsun.”

Ben bazen bir kurnazlık öğrendim. İnatlaşıyoruz ısrar ediyoruz birisiyle. Ondan sonra o kazanıyor, “Hadi gözün aydın sen kazandın.” diyorum, o da böyle seviniyor. Kazanmak hoşuna gidiyor. Kaybetmek zor oluyor.

Herkes kazanmak için tabii ispat etmeye çalışıyor ama ahbaplıklar bozuluyor. En iyisi ahbaplığın devam etmesi olduğundan haklı bile olsa, baktı ki iş münakaşaya varacak, susuverecek. Sustu mu kavga olmaz. Kavga iki kişiyle olur bir kişiyle kavga olmaz. Bir kişi kavga edemez. Kavga edecek birisi olacak ki onunla kavga edecek. Adam uymazsa kavga olmaz. Adam gelir yolda gelirken, sen de karşıdan geliyorsun, senin yanına doğru gelir bir omuz atar. Yol genişdi, çarpmadan geçebilirdi. Bir çarptı omuz attı.

Ne demek?

Ben seninle kavga etmek istiyorum demek. Şimdi o omuzu yiyen döner;

“Önüne baksana lan” der. O da;

“Lan sensin” der...

Böyle başlamaz mı bu işler?

Bir küfür, bir bilmem ne, alt alta üst üste kavga ederler. Omzu yiyen şahıs aldırılmaz da giderse öteki adam kavga edemez. Sebep büyümeyince kavga olmaz. Onun için haklı da olsa münakaşayı terk etmedikçe imanının tadını bulamıyor.

Münakaşayı terk etmek zordur. Münakaşada haklı iken terk etmek daha zordur. Zaten haksız olduğunu anladığın zaman hazmetmek bile zor oluyor. Nasıl zor! Hazmediyorum midem bozuluyor benim. Haksızlığını anlayıncaya kadar çok fena oluyor insanın midesi, karaciğeri, akciğeri neyse... İnsan haksızlığını bile hazmetmiyor, fena oluyor. Haklıyken hazmedip de “Peki kardeşim!” demek daha zor ama işte arkadaşlığı kurtarıyor-sun.

O bakımdan münakaşa etmeyeceğiz. İyi Müslümanlık böyle. Gıybet etmeyeceksin,

aleyhte konuşmayacaksın, sabredeceksin, affedeceksin. O zaman imanın tadı ağzına yerleşir, ballı kaymaklı kendisi de tatlı bir müslüman olur. Ölür, rahmetle anılır, asırlar geçer hâlâ sevilir. İşte Yunus Emre, işte Eşrefoğlu Rûmî, işte mübarek büyüklerimizi, şeyhlerimiz...

Allah bizleri de o mübareklerin yolunda yürüyenlerden, rızasını kazananlardan eylesin.

el-Fatiha!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

13 Cemâziye'l-Âhir 1421 / 12.09.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

